

اظهار نظر کارشناسی درباره:
**«طرح اصلاح ماده (۹) قانون توسعه حمل و نقل و مدیریت مصرف سوخت
مصوب ۸۶/۸/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی»**

چکیده

موضوع ماده (۹) قانون فعلی ایجاد مدیریت واحد و یکپارچه در حوزه حمل و نقل شهری است. طرح پیشنهاد شده ضمن اصلاح متن ماده (۹) در قالب چهار تبصره به موضوع جزئیات ساماندهی حمل و نقل درون شهری، برون شهری و روستایی پرداخته است.

مقدمه

طرح اصلاح ماده (۹) قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت (مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۱) با امضای ۳۰ نفر از نمایندگان محترم دوره یازدهم مجلس شورای اسلامی با هدف رفع مشکلات حمل و نقل روستاها و شهرستانها تدوین شده است. لازم به ذکر است موضوع این طرح اصلاح یکی از مفاد قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت است که لایحه اصلاح قانون مذکور به پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی و وزارت کشور در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۱۶ هیئت محترم وزیران به تصویب رسیده و از مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۰۸ برای طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است.

۱. بررسی محتوایی طرح

۱-۱. با توجه به اشتراک موضوعی این طرح با «لایحه اصلاح قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت» به شماره ثبت ۳۶۲، پیشنهاد می شود موضوعات اصلاحی این قانون (از جمله طرح پیشنهادی اصلاح ماده (۹)) در قالب فرایند کلی اصلاح قانون مذکور و به صورت یکپارچه بررسی شود.

۱-۲. در عنوان ماده واحد طرح مذکور بعد از واژه حمل و نقل لازم است واژه (عمومی) اضافه شود. همچنین در عنوان طرح عبارت «مصوب ۱۳۸۶/۶/۱۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی» زائد است و باید حذف شود.

۱-۳. در طرح پیشنهادی، نوع مجوز مشخص نشده است (مثلاً مجوز فعالیت، بهره برداری یا غیره)، همچنین فقط به تاکسی های با خط سیر ثابت اشاره شده این در حالی است که برخی از تاکسی ها به صورت گردش در حال فعالیت هستند. ضمناً وضعیت ساماندهی آژانس ها، تاکسی های اینترنتی و سایر وسایل نقلیه ای که به جابه جایی مسافر در شهرها مشغولند، مشخص نشده است؛ موضوعی که سالهاست محل اختلاف شهرداری ها و صنوف مرتبط با حمل و نقل است. پیشنهاد می شود مسئولیت صدور مجوز فعالیت در حوزه کاری، به عهده صنف مربوطه قرار گیرد. از سوی دیگر مجوز بهره برداری کلیه سیستم های حمل و نقل عمومی بار و مسافر شهری توسط شهرداری صادر شود.

۱-۴. عبارت «نقل و انتقال مسافر به صورت دسته جمعی» یک عنوان کلی است، اگر منظور جابه جایی مسافر از طریق سیستم های حمل و نقل عمومی است، باید به صورت شفاف «جابه جایی مسافر حمل و نقل عمومی» تصریح شود.

در طرح پیشنهادی، مدیریت حمل و نقل بار و مسافر و صدور مجوز ... در داخل محدوده و حریم شهر مشروط

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۳۹۱

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت مطالعات

زیربنایی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۵۰۱۷۷۴۲

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۶/۱۵

به آنکه به صورت محلی مدیریت شوند، برعهده شهرداری محل است. حال آنکه طبق ماده (۹) قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت، مدیریت حمل و نقل بار و مسافر در محدوده شهر و حومه آن به عهده شهرداری است. این امر بیانگر دو تغییر در ماده (۹) قانون مزبور است: اولاً علاوه بر مدیریت حمل و نقل بار و مسافر، وظیفه صدور مجوز نقل و انتقال بار و مسافر مشروط بر مدیریت محلی، برعهده شهرداری است و ثانیاً از حیث جغرافیایی، حوزه این مدیریت و صدور مجوز به جای حومه شهر به حریم شهر تغییر یافته است. حومه شهر در قوانین موجود به صورت مشخص معین نشده است، اما حدود حوزه هر شهر (موضوع ماده (۲) قانون شهرداری) و حریم شهر (موضوع قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آنها) دو مفهوم تعریف شده هستند بنابراین پیشنهاد می شود عبارت «مدیریت حمل و نقل بار و مسافر ... در داخل محدوده شهر و حومه آن» طبق طرح پیشنهادی آورده شود.

۵-۱. در طرح پیشنهادی، عبارت «به صورت محلی مدیریت شوند» واجد ابهام است و حدود و ثغور و ابعاد آن، نامعلوم است. این ابهام، مغایر بند «۱۳» سیاست های کلی نظام اداری و جزء «۳» بند «۹» سیاست های کلی نظام قانونگذاری به نظر می رسد. پیشنهاد می شود عبارت «با شهرداری می باشد» جایگزین «مشروط به آنکه به صورت محلی مدیریت شوند، با شهرداری محل می باشد» شود.

۶-۱. با توجه به عدم الزام آور بود تبصره «۱»، تضمینی برای تأمین منفعت به دست آمده از اختیارات داده شده به شهرداری ها نیست. ۷-۱. در تبصره «۱» طرح عبارت «در صورت اقتضا» واجد ابهام است و باید به طور تفصیلی، حدود و ثغور آن معلوم شود و در غیر این صورت به دلیل عدم شفافیت مغایر بند «۱۳» سیاست های کلی نظام اداری و جزء «۳» بند «۹» سیاست های کلی نظام قانونگذاری به نظر می رسد.

۸-۱. در تبصره «۱»، تصویب شرایط از سوی شورای اسلامی شهر، مغایر اصول هشتاد و پنجم و یکصدم قانون اساسی است. همچنین دریافت هرگونه وجه از مردم بدون تعیین ضابطه و چارچوب در قانون، مغایر اصول هشتاد و پنجم و نوزدهم و بیست و دوم قانون اساسی به نظر می رسد.

۹-۱. در تبصره «۲» محل هزینه عوارض منحصر به موارد خاص شده و تناسب با نیاز شهری در نظر گرفته نشده است. همچنین عوارض وصولی در حریم شهرها نباید تداخلی با عوارض وصولی وزارت راه و شهرسازی (سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای) داشته باشد.

۱۰-۱. در تبصره «۲» به منظور جلوگیری از تداخل اختیارات وزارت راه و شهرسازی در حوزه مدیریت حمل و نقل برون شهری و روستایی و شهرداری ها باید مصداق عبارت «برون محدوده ای روستا» مشخص شود.

۱۱-۱. در تبصره های «۳» و «۴» عبارت (اجازه داده می شود)، به دلیل دادن صلاحیت تخییری به شهرداری بدون هیچ گونه ضابطه و معیاری، مصداق مغایرت با نظام اداری صحیح موضوع بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی محسوب می شود.

۱۲-۱. در تبصره «۳» و «۴» به منظور جلوگیری از تداخل وظایف، حوزه مدیریت و فعالیت شهرداری ها باید به سرویس دهی در مسیرهای مصوب شورای هماهنگی ترافیک شهرستان که وزارت راه و شهرسازی در آنجا سرویس دهی ندارد، محدود شود.

۱۳-۱. از آنجایی که صلاحیت تخییری به شهرداری در تبصره های «۳» و «۴» نباید نافی مسئولیت دستگاه های اجرایی دولتی در حوزه مدیریت حمل و نقل برون شهری و روستایی باشد، در صورت ایجاد شرایط ارائه خدمات مسافری در هر یک از مسیرهای مورد نظر در تبصره های فوق الذکر، با اعلام موضوع توسط سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای استان به شورای هماهنگی ترافیک استان، پلیس راهنمایی و رانندگی و شهرداری مربوطه، جابه جایی مسافر در مسیرهای مذکور از طریق شرکت ها و مؤسسات حمل و نقل برون شهری مجاز امکان پذیر خواهد بود.

بنابراین پیشنهاد می شود ماده (۹) و تبصره های طرح مذکور به شرح ذیل اصلاح و دو تبصره به عنوان تبصره های «۵» و «۶» به شرح ذیل اضافه شود:

«ماده (۹) - مدیریت حمل و نقل بار و مسافر در محدوده شهر و حریم آن به عهده شهرداری‌هاست. همچنین شهرداری‌ها مکلف هستند به منظور بهبود ارائه خدمات حمل و نقل عمومی بار و مسافر نسبت به صدور مجوز بهره‌برداری اشخاص حقیقی و حقوقی مربوطه، تنظیم و هماهنگی امور، نظارت، بازرسی و رسیدگی به تخلفات آنها اقدام نمایند.

مسئولیت صدور مجوز فعالیت در حوزه کاری، به عهده صنف مربوطه است و اشخاص حقیقی و حقوقی مربوطه‌ی دارای پروانه فعالیت حرفه‌ای، از حیث امور صنفی در تبعیت قانون نظام صنفی نیز هستند.

تبصره «۱» - شهرداری‌ها و دهیاری‌ها مکلفند یک درصد از سهم تخصیص یافته از مالیات بر ارزش افزوده به شهرداری و یا دهیاری را برای ایجاد و توسعه خدمات حمل و نقل بار و مسافر روستا به شهر و بالعکس هزینه نمایند. ارائه خدمات شهرداری‌ها و دهیاری‌ها در این خصوص لازم است با تصویب شورای هماهنگی ترافیک شهرستان صورت پذیرد و نافی مسئولیت دستگاه‌های اجرایی دولتی در این حوزه نمی‌باشد.

تبصره «۲» - شهرداری‌ها مکلفند احداث و یا توسعه مسیرهای ارتباطی بین شهر و روستاهای درون حریم و نیز تأمین تسهیلات مورد نیاز حمل و نقل عمومی مسافر روستاهای مذکور را که به تصویب شورای هماهنگی ترافیک شهرستان می‌رسد از محل پیش‌بینی شده در تبصره «۱»، عوارض وصولی مطابق قوانین مربوطه در حریم شهر و سایر منابع به انجام رسانند. اقدامات شهرداری در حوزه مدیریت حمل و نقل برون‌شهری و روستایی لازم است با تصویب شورای هماهنگی ترافیک شهرستان صورت پذیرد و نافی مسئولیت دستگاه‌های اجرایی دولتی در این حوزه نمی‌باشد.

تبصره «۳» - به شهرداری‌های مراکز بخش‌ها اجازه داده می‌شود پس از تصویب شورای هماهنگی ترافیک شهرستان نسبت به تأمین خدمات حمل و نقل مسافر بین شهر خود و روستاها و شهرهای واقع در همان بخش در مسیرهایی که سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای در آنجا سرویس‌دهی ندارد و در حریم شهر باشند، با هماهنگی وزارت مذکور اقدام نمایند.

تبصره «۴» - به شهرداری‌های مراکز شهرستان‌ها اجازه داده می‌شود پس از تصویب شورای هماهنگی ترافیک شهرستان نسبت به تأمین خدمات حمل و نقل مسافر بین شهر خود و مراکز بخش‌های تابعه همان شهرستان در مسیرهایی که سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای در آنجا سرویس‌دهی ندارد با وسایل نقلیه عمومی مسافربری تحت مالکیت یا نظارت شهرداری یا شرکت‌ها و سازمان‌های وابسته به آن در مسیر بین یک شهر با شهرها یا شهرک‌های اقماری آن، شرکت‌ها، کارخانه‌ها و روستاهای خارج از حریم شهر اقدام نمایند.

تبصره «۵» - شهرداری‌های واقع در مجموعه‌های شهری موظف هستند با رعایت قانون الزام شرکت‌ها و مؤسسات ترابری به استفاده از صورت وضعیت مسافری و بارنامه، از محل پیش‌بینی شده در تبصره «۱» خدمات حمل و نقل عمومی بار و مسافر را به شهرها و روستاهایی که توسط شورای هماهنگی ترافیک استان تعیین می‌شود و ممکن است شامل محدوده‌هایی خارج از حریم مصوب شهر یا استان مربوطه باشد، ارائه نمایند. در کلان‌شهرها، محدوده مذکور باید به تصویب شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور برسد.

تبصره «۶» - در صورت ایجاد شرایط ارائه خدمات مسافری در هر یک از مسیرهای مورد نظر در تبصره‌های فوق‌الذکر، با اعلام موضوع توسط سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای به شورای هماهنگی ترافیک استان، پلیس راهنمایی و رانندگی و شهرداری مربوطه، مسیر مذکور از شمول تبصره‌های فوق‌الذکر خارج می‌شود و از تاریخ اعلام شده، هر نوع جابه‌جایی مسافر در مسیرهای مذکور صرفاً از طریق شرکت‌ها و مؤسسات حمل و نقل برون‌شهری مجاز امکان‌پذیر خواهد بود».

پیشنهاد

با عنایت به مراتب فوق و نظر به ملاحظات قید شده، با توجه به اشتراک موضوعی طرح پیشنهادی با لایحه اصلاح قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت به شماره ثبت ۳۶۲، توصیه می‌شود پیشنهادهای اصلاحی مرتبط با این قانون (از جمله طرح فعلی) در قالب فرایند بررسی لایحه ارسالی دولت و به صورت یکپارچه بررسی شود.